

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 504/2024-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ] zastúpeného JUDr. Mgr. Mariánom Kropajom, PhD., Mudroňova 51, Piešťany, proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 28T/5/2023 a jeho uzneseniu z 29. júla 2024 a postupu Krajského súdu v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 3Tos/174/2024 a jeho uzneseniu z 22. augusta 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkové okolnosti prípadu

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 10. októbra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 28T/5/2023 (ďalej len „napadnuté konanie okresného súdu“) a jeho uznesením z 29. júla 2024 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“) a postupom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3Tos/174/2024 (ďalej len „napadnuté konanie krajského súdu“) a jeho uznesením z 22. augusta 2024 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“). Navrhuje napadnuté uznesenia zrušiť, prikázať jeho okamžité prepustenie z väzby na slobodu a priznať mu finančné zadosťučinenie v celkovej sume 40 000 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol obžalovaný z pokračovacieho obzvlášť závažného zločinu podvodu podľa § 221 ods. 1, ods. 3 písm. c) a d) a ods. 4 písm. a) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. e) Trestného zákona a s poukazom na § 138

písm. b) a j) Trestného zákona a obzvlášť závažného zločinu podvodu podľa § 221 ods. 1 a ods. 3 písm. a), c) a d) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. e) Trestného zákona a s poukazom na § 138 písm. j) Trestného zákona. Sťažovateľ je trestne stíhaný väzobne z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku. Lehota jeho väzby začala plynúť 23. augusta 2022 o 12.25 h.

3. Sťažovateľ požiadal 24. júla 2024 o prepustenie z väzby na slobodu. O jeho žiadosti rozhodol okresný súd napadnutým uznesením tak, že ju zamietol (bod I výroku), väzbu sťažovateľa nenahradil dohľadom probačného a mediačného úradníka (bod II výroku) a jeho písomný sľub neprijal (bod III výroku).

4. Sťažovateľ podal proti napadnutému uzneseniu okresného súdu sťažnosť, o ktorej rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že napadnuté uznesenie okresného súdu zrušil vo výrokoch II a III (bod I jeho výroku), písomný sľub sťažovateľa neprijal (bod II jeho výroku) a jeho väzbu nenahradil dohľadom probačného a mediačného úradníka (bod III jeho výroku).

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ pred ústavným súdom namieta arbitrárnosť napadnutého uznesenia krajského súdu, ktorý síce konštatoval, že jeho sťažnosť je dôvodná, avšak nerozhodol nanovo o jeho väzbe a ani nerozhodol o bode I výroku napadnutého uznesenia okresného súdu.

6. Krajský súd svoje napadnuté uznesenie nedostatočne odôvodnil, nezohľadnil jeho prezumpciu nevinu a ani skutočnosť, že vo väzbe je už viac ako 25 mesiacov.

7. Sťažovateľ taktiež namieta nerešpektovanie požiadavky na urýchlenosť rozhodovania o jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, keď celková dĺžka rozhodovania okresného súdu a krajského súdu predstavovala 43 dní.

8. Ďalej sťažovateľ tvrdí, že okresný súd a krajský súd sa minimálnym spôsobom vyjadrili k možnosti využitia tzv. monitorovacieho náramku.

9. Sťažovateľ napokon namieta, že okresný súd porušil jeho právo na obhajobu, pretože k jeho návrhu na preskúmanie obžaloby podľa § 241 ods. 1 písm. l Trestného poriadku z 20. marca 2024 nebolo vydané osobitné uznesenie a takisto nebolo vydané osobitné uznesenie k jeho návrhu na prerušenie trestného stíhania z 25. marca 2024.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Sťažovateľ namieta porušenie svojich práv podľa ústavy a dohovoru postupom a napadnutými uzneseniami okresného súdu a krajského súdu pri rozhodovaní o jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu.

11. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Na predbežnom prerokovaní preskúmal, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania

(§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

12. Ústavný súd na úvod konštatuje, že pokiaľ ide o tvrdenia sťažovateľa o zásahu do jeho práv podľa čl. 3 a čl. 6 ods. 3 dohovoru, tieto vzhľadom na skutočnosť, že sa nepremietli aj do návrhu na rozhodnutie (petitu jeho ústavnej sťažnosti), považoval za podpornú argumentáciu k porušeniu práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru.

III.1. K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením okresného súdu:

13. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

14. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (IV. ÚS 115/07, I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

15. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh je zrejmé, že sťažovateľ mal možnosť podať proti napadnutému uzneseniu okresného súdu sťažnosť krajskému súdu, pričom túto možnosť aj využil a posúdenie jeho námietok tak bolo v právomoci krajského súdu.

16. Na prerokovanie tejto časti ústavnej sťažnosti tak ústavný súd nemá danú právomoc, a preto ju bolo potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

III.2. K namietanému porušeniu práv napadnutým uznesením krajského súdu:

17. Ústavný súd už judikoval, že väzba je najzávažnejším zásahom do osobnej slobody a do práv obvineného. Keďže ide o najzávažnejší zásah, vyžaduje po celý čas súdnu kontrolu jej ústavnosti a zákonnosti (m. m. III. ÚS 26/01). Je výsostným právom, ale aj povinnosťou všeobecného súdu skúmať všetky okolnosti spôsobilé vyvrátiť alebo potvrdiť existenciu skutočného verejného záujmu odôvodňujúceho so zreteľom na prezumpciu nevinny výnimku z pravidla rešpektovania osobnej slobody a uviesť ich v rozhodnutiach o väzbe (I. ÚS 187/09, rozsudok vo veci Toth proti Rakúsku z 12. 12. 1991, sťažnosť č. 11894/85, bod 67).

18. Každé pozbavenie osobnej slobody musí byť „zákonné“, t. j. musí byť vykonané „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“, a okrem toho každé opatrenie, ktorým je jednotlivец pozbavený osobnej slobody, musí byť zlučiteľné s účelom čl. 17 ústavy, ktorým je ochrana jednotlivca proti

svojevôli (I. ÚS 165/02, I. ÚS 177/03, I. ÚS 115/07). Z čl. 17 ods. 2 ústavy vyplýva neodmysliteľná súvislosť medzi väzobným dôvodom uvedeným v zákone a rozhodnutím sudcu alebo súdu, a to nielen pri rozhodnutiach o vzatí do väzby, ale aj počas ďalšieho trvania väzby. Zákonnosť väzby je zároveň determinovaná aj skutkovými okolnosťami, ktoré by svojou podstatou mali dať *ratio decidendi* (nosné dôvody) na uplatnenie vhodného zákonného ustanovenia (III. ÚS 271/07, I. ÚS 58/2017).

19. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva ďalej vyplýva, že súd rozhodujúci o pozbavení slobody nemusí dať odpoveď na každý argument osoby pozbavenej slobody. Tento súd však nesmie ignorovať konkrétne skutočnosti namietané touto osobou, ktoré by mohli spochybníť existenciu podmienok „zákonnosti“ pozbavenia osobnej slobody (pozri rozsudok vo veci Ilijkov proti Bulharsku z 26. 7. 2001, sťažnosť č. 33977/96, bod 94). Každé pozbavenie osobnej slobody totiž musí sledovať účel ochrany jednotlivca pred svojvôľou (pozri rozsudok Veľkej komory vo veci S., V. a A. proti Dánsku z 22. 10. 2018, sťažnosti č. 35553/12, č. 36678/12 a č. 36711/12, bod 74).

20. Sťažovateľ namieta, že krajský súd síce posúdil jeho sťažnosť ako dôvodnú, avšak nerozhodol nanovo o jeho väzbe a ani nerozhodol o bode I výroku napadnutého uznesenia okresného súdu. Ďalej namieta nedostatočné odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu, a to predovšetkým k možnosti nahradenia jeho väzby.

21. Z predloženého napadnutého uznesenia krajského súdu vyplýva, že krajský súd v danej veci rozhodoval podľa § 194 ods. 1 písm. a) a ods. 2 Trestného poriadku, teda sťažnosť sťažovateľa nezamietol, ale zrušil napadnuté uznesenie v relevantnej časti a v tejto časti sám rozhodol. Výrok napadnutého uznesenia krajského súdu teda zodpovedá citovaným zákonným ustanoveniam.

22. Pokiaľ ide o odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu, krajský súd (s. 5 a nasl.) poukázal na pretrvávajúce podozrenie, že sťažovateľ sa dopustil skutkov, ktoré sú mu kladené za vinu, pričom v podrobnostiach odkázal na odôvodnenie napadnutého uznesenia okresného súdu o výpovediach poškodených a listinných dôkazoch (zmluvy, výpisy z bankových účtov). Vo vzťahu k existencii väzobných dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku krajský súd poukázal na správanie sťažovateľa, ktorý sa opakovane vyhýbal účasti na úkonoch trestného konania, nepreberal si zásielky, na adrese trvalého pobytu sa dlhodobo nezdržiaval a nebol zastihnuteľný ani na iných adresách. Zároveň konštatoval, že sťažovateľ má sklony k porušovaniu právneho poriadku, o čom svedčí 5 záznamov v registri trestov a 53 záznamov o priestupkoch.

23. Už citované závery krajského súdu ústavný súd považuje v okolnostiach danej veci za dostatočne presvedčivé a odôvodnené. Tieto závery neboli zo strany sťažovateľa v jeho ústavnej sťažnosti relevantným spôsobom spochybnené, keď sa sťažovateľ, ktorý je kvalifikovane právne zastúpený advokátom, obmedzil na všeobecné konštatovania o arbitrárnosti a nedostatočnej presvedčivosti napadnutého uznesenia krajského súdu. Sťažovateľ pred ústavným súdom iba vo všeobecnosti odkazuje na arbitrárnosť napadnutého uznesenia krajského súdu, konkrétne vecné výhrady k jeho záverom však neuviedol.

24. Pokiaľ ide o možnosť nahradenia väzby dohľadom probačného a mediačného úradníka, krajský súd uviedol (s. 9), že sťažovateľa od páchania trestnej činnosti nemali odradiť ani početné odsúdenia a administratívne postihy. Ku kontrole plnenia povinností technickými prostriedkami

(tzv. monitorovací náramok) doplnil, že takýto postup vyžaduje záver o tom, že účel väzby možno dosiahnuť dohľadom probačného a mediačného úradníka, ktorý však vo veci sťažovateľa absentuje. Krajský súd v tejto súvislosti ďalej osobitne poukázal na osobnostnú charakteristiku sťažovateľa (jeho trestnú minulosť, kriminálne sklony, opätovné stíhanie za majetkovú trestnú činnosť, vyhýbanie sa účasti na úkonoch trestného konania, nepreberanie si zásielky, ako aj na podozrenie zo špeciálnej recidívy pre majetkovú trestnú činnosť).

25. Krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia doplnil, že v čase rozhodovania okresného súdu bolo v zmysle vtedy platnej a účinnej právnej úpravy na účel možnosti nahradenia väzby sťažovateľa potrebné skúmať existenciu výnimočných okolností, avšak v čase jeho rozhodovania už vzhľadom na zmenu právnej kvalifikácie v dôsledku novelizácie Trestného zákona u sťažovateľa nemožno hovoriť o pokračovacom obzvlášť závažnom zločine, ale len o pokračovacom zločine, a teda možnosť nahradenia väzby už nie je podmienená existenciou výnimočných okolností (§ 80 ods. 2 Trestného poriadku). Preto krajský súd posúdil sťažnosť sťažovateľa ako dôvodnú a postupom podľa § 194 ods. 1 písm. a) a ods. 2 Trestného poriadku zrušil napadnuté uznesenie okresného súdu a sám v predmetnej otázke rozhodol.

26. Z uvedených záverov krajského súdu sa ústavný súd presvedčil, že relevantným námietkam sťažovateľa bola zo strany krajského súdu venovaná náležitá pozornosť. Ako už bolo uvedené, sťažovateľ konkrétne závery vyjadrené v napadnutých uzneseniach nespochybňuje prednesením konkrétnych námietok, ale iba vo všeobecnosti uvádza, že tieto závery sú nedostatočné.

27. Pokiaľ sťažovateľ namieta, že okresný súd porušil jeho právo na obhajobu, pretože k jeho návrhu na preskúmanie obžaloby podľa čl. 241 ods. 1 písm. l Trestného poriadku z 20. marca 2024 nebolo vydané osobitné uznesenie a takisto nebolo vydané osobitné uznesenie k jeho návrhu na prerušenie trestného stíhania z 25. marca 2024, ústavný súd konštatuje, že trestné konanie od svojho začiatku až do konca je procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií na ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietať pochybenia znamenajúce porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (III. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 197/08, I. ÚS 314/09). Ústavný súd stále zastáva názor, že nie je iba jeho povinnosťou ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti zabezpečovať v rámci svojej rozhodovacej právomoci ochranu základných práv a slobôd vrátane rešpektovania záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná. Túto povinnosť majú, a to prednostne, napr. všeobecné súdy ako primárni ochrancovia ústavnosti, prípadne iné orgány verejnej moci na to určené. Otázka dôvodnosti trestného stíhania je predmetom celého trestného konania a ústavnému súdu v tejto súvislosti prináleží zaoberať sa otázkou ochrany základných práv a slobôd zásadne až po jeho skončení (s výnimkou niektorých špecifických situácií, najmä pokiaľ ide o zásah do osobnej slobody sťažovateľa väzbou), teda po vyčerpaní všetkých procesných prostriedkov, ktoré obvinenému, resp. obžalovanému Trestný poriadok poskytuje. Platná právna úprava trestného konania umožňuje sťažovateľovi aj v nasledujúcich štádiách trestného konania uplatniť tieto jeho námietky pred všeobecnými súdmi a v prípade uznania ich dôvodnosti dosiahnuť zjednanie nápravy.

28. Vzhľadom na uvedené bolo potrebné túto časť ústavnej sťažnosti odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti a aj podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci.

III.3. K namietanému porušeniu práv postupom okresného súdu a krajského súdu v napadnutých konaniach:

29. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že v čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy týkajúcich sa práva na osobnú slobodu (čl. 17 ods. 1 ústavy) je obsiahnuté aj právo obvineného podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho väzby a nariadil prepustenie obvineného, ak je väzba nezákonná, ako aj jeho právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú (resp. primeranú dobu) alebo byť prepustený počas konania (III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05). V označených ustanoveniach ústavy sú teda obsiahnuté obdobné práva ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru (III. ÚS 34/07, IV. ÚS 333/08, IV. ÚS 263/2018).

30. Ústavný súd stabilne judikuje, že jednotlivé lehoty z hľadiska požiadavky neodkladnosti alebo urýchlenu rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby v zmysle § 17 ods. 2 a 5 ústavy, ale aj z hľadiska čl. 5 ods. 4 dohovoru sa posudzujú podľa všetkých okolností prípadu, spravidla lehoty rátané na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú požiadavke rýchlosti (obdobne III. ÚS 7/00, I. ÚS 18/03). Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (III. ÚS 255/03, II. ÚS 353/06).

31. Ústavný súd už judikoval, že v situácii, keď dĺžka rozhodovania všeobecného súdu vo väzobnej veci už na prvý pohľad nespĺňa požiadavky urýchlenu (na jednom stupni nie viac ako jeden mesiac), je úlohou príslušného súdu vysvetliť dôvody oneskorenia alebo poukázať na výnimočné okolnosti ospravedlňujúce takéto oneskorenie (porov. rozsudok Veľkej komory vo veci Musiał proti Poľsku z 25. 3. 1999, sťažnosť č. 24557/94, bod 44; tiež rozsudok vo veci Koendjibiarie proti Holandsku z 25. 10. 1990, sťažnosť č. 11487/85, bod 29; I. ÚS 423/2020, I. ÚS 564/2020, IV. ÚS 660/2023).

32. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal svoju žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu 24. júla 2024. O jeho žiadosti okresný súd rozhodol napadnutým uznesením z 29. júla 2024. O sťažnosti sťažovateľa proti napadnutému uzneseniu okresného súdu rozhodol krajský súd svojím napadnutým uznesením z 22. augusta 2024. Napadnuté uznesenia krajského súdu boli podľa tvrdenia sťažovateľa doručené jeho obhajcovi 5. septembra 2024.

33. Z uvedeného vyplýva, že celková dĺžka rozhodovania o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu neprekročila lehotu jedeného mesiaca na jednom stupni, pričom zároveň v postupe okresného súdu či krajského súdu v napadnutých konaniach nebola zo strany sťažovateľa a ani zo strany ústavného súdu identifikovaná prípadná nečinnosť v trvaní týždňov.

34. Vzhľadom na uvedené bolo potrebné aj túto časť ústavnej sťažnosti odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

35. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola vo všetkých jej častiach odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa stratilo svoje opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. októbra 2024

Libor Duľa
predseda senátu